

Sygn. akt III AUa 364/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 grudnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Witold Nowakowski (spr.)
Sędziowie	SSA Alicja Kolonko SSA Wojciech Bzibziak
Protokolant	Beata Kłosek

po rozpoznaniu w dniu 29 grudnia 2015r. w Katowicach

sprawy z odwołania R. K. (R. K.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o ustalenie właściwego ustawodawstwa

na skutek apelacji ubezpieczonego R. K.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Bielsku-Białej z dnia 19 listopada 2014r. sygn. akt VI U 974/14

oddala apelację.

/-/SSA A.Kolonko /-/SSA W.Nowakowski /-/SSA W.Bzibziak

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 364/15

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. stwierdził, że w stosunku do R. K. od dnia 1 czerwca 2013 r. właściwym ustawodawstwem w zakresie ubezpieczeń jest ustawodawstwo polskie, bowiem słowacka instytucja ubezpieczeniowa w piśmie z dnia 25 lipca 2013 r. poinformowała, że nie potwierdza okresu ubezpieczenia w związku z wykonywaniem pracy najemnej na rzecz słowackiego pracodawcy. Jednocześnie wskazała, że nie posiada wiarygodnych dowodów świadczących o zatrudnieniu na terenie Słowacji, bowiem osoby zatrudnione w przedsiębiorstwie (...) s.r.o. (która jest firmą typu „schowek”) nie wykonują faktycznie pracy na terenie Słowacji.

W odwołaniu R. K. domagał się częściowej zmiany zaskarżonej decyzji, wnosząc o jej zmianę i ustalenie, że od 1 czerwca 2013 r. do nadal właściwym dla niego jest ustawodawstwo słowackie, względnie o uchylenie zaskarżonej decyzji. Na uzasadnienie podniósł, że podjął pracę najemną na terenie Słowacji w warunkach odpowiadających definicji pracy najemnej w rozumieniu przepisów wspólnotowych, w związku z pracą na rzecz spółki prawa słowackiego dysponował zaświadczeniami i formularzami (w tym E 104) uprawniającymi do korzystania z opieki zdrowotnej. Zarówno polskie jak i słowackie instytucje dotychczas potwierdzały okoliczność podlegania ustawodawstwu słowackiemu. Ubezpieczony odprowadza stosowne składki i wszelkie opłaty. Zakład decyzję oparł jedynie na piśmie słowackiej instytucji ubezpieczeniowej, która wcześniej również kontrolowała pracodawcę słowackiego i wówczas potwierdziła jej funkcjonowanie. Dodał, że aktualne ustalenia instytucji słowackiej zostały zaskarżone i nie ostały się.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie z przyczyn, które stanowiły podstawę wydania zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej ustalił, że decyzją z dnia 6 lutego 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 2, art.6 ust.1 pkt 5, art.12 ust.1, art.13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz w związku z niespełnieniem przez R. K. warunków z art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady WE nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego zgodnie z przepisem art.11 ust.3, objął go obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, ponieważ podlega od dnia 1 czerwca 2013 r. przepisom prawnym zabezpieczenia społecznego Rzeczypospolitej Polskiej.

Z Centralnej Ewidencji i Informacji Działalności Gospodarczej wynika, iż ubezpieczony prowadzi działalność gospodarczą od 25 czerwca 2001 r. – działalność taksówek osobowych. W różnych okresach wykonywał pracę najemną w państwach Unii Europejskiej, w tym na terenie Czech, Litwy i Słowacji. W okresie od 1 czerwca 2010 r. do 31 maja 2013 r. ubezpieczony miał ustalone ustawodawstwo słowackie z tytułu zatrudnienia u pracodawcy (...) s.r.o. D. 581, 020 01 P.. Powyższy okres zatrudnienia na terenie Słowacji został potwierdzony przez słowacką instytucję ubezpieczeniową na formularzu A1.

W dniu 24 września 2013 r. pełnomocnik ubezpieczonego D. H. złożył wniosek o ustalenie ustawodawstwa słowackiego na dalszy okres od 1 czerwca 2013 r. Pismem z dnia 23 października 2013 r. Zakład ustalił względem odwołującego się tymczasowe podleganie ustawodawstwu polskiemu od daty wygaśnięcia wydanego formularza A1, a następnie zaskarżoną decyzją organ rentowy ustalił względem R. K. podleganie ustawodawstwu polskiemu począwszy od 1 czerwca 2013 r. Powyższe ustalenie zapadło w następstwie powzięcia przez Zakład informacji od Centrali ZUS o zajęciu stanowiska przez instytucję słowacką o funkcjonowaniu na jej terenie firm zgłaszanych przez pracowników do ubezpieczeń społecznych przy braku realnego świadczenia pracy.

Zarządzeniem z dnia 5 maja 2014 r. na podstawie art.467 § 4 kpc Sąd Okręgowy zarządził zwrot akt organowi rentowemu celem uzupełnienia materiału dowodowego poprzez wyjaśnienie okoliczności zatrudnienia ubezpieczonego przez firmę (...) s.r.o. D. 581, 020 01 P. na Słowacji od 1 czerwca 2013 r., w szczególności o zwrócenie się do instytucji właściwej dla Słowacji o nadesłanie informacji w przedmiocie podlegania od 1 czerwca 2013 r. przez R. K. ubezpieczeniu społecznemu na terytorium Słowacji.

Pismem z dnia 1 września 2014 r. Zakład zwrócił akta sprawy z uzupełnionym materiałem dowodowym.

Ustalono, że postępowanie na terenie Słowacji było dwuinstancyjne: w dniu 24 września 2013 r. została wydana decyzja o wygaśnięciu obowiązkowego ubezpieczenia słowackiego dla R. K., a następnie decyzją instancji odwoławczej zatwierdzono decyzję pierwszej instancji. Decyzja stała się prawomocna z dniem 6 lutego 2014 r. („decyzja nabyła mocy prawnej” - pismo słowackiej instytucji z 24 czerwca 2014 r.).

Ustaień powyższych dokonał Sąd Okręgowy w oparciu o akta organu rentowego.

Mając je na uwadze, Sąd Okręgowy stwierdził, że w związku z uzyskaniem przez Polskę statusu członka Unii Europejskiej na terytorium naszego państwa zaczęły obowiązywać przepisy rozporządzeń unijnych. Przepisy te są stosowane bezpośrednio,

a więc nie wymagają przełożenia ich na przepisy krajowych aktów prawnych. Rozporządzenia unijne są aktami prawnymi wyższego rzędu w stosunku do ustaw, w związku z czym treść tych ostatnich musi pozostawać w zgodzie z regulacjami zawartymi w tych rozporządzeniach.

Stosowane od dnia 01 maja 2004 roku m.in. przez Polskę rozporządzenia unijne regulujące problematykę koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich UE/EOG, tj.:

- rozp. Rady (EWG) 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz. Urz. WE L 149 z 5.07.1971 r. z późn. zm.),

- rozp. Rady (EWG) 574/72 z dnia 21 marca 1972 r., dotyczące wykonywania rozp. 1408/71 (Dz. Urz. WE L 74 z 27 marca 1971 r. z późn. zm.),

z dniem 1 maja 2010 r. utraciły moc, a w ich miejsce weszły w życie następujące akty prawne Parlamentu Europejskiego i Rady (WE):

1) rozp. Nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. I+UE L 166/1 z 30 kwietnia 2004 r.),

2) rozp. Nr 988/2009 z dnia 16 września 2009 r. zmieniającego rozporządzenie WE nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz określające treść załączników (Dz. Urz. UE : 284/43 z 30 października 2009 r.),

3) rozp. 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonania rozporządzenia WE nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 284/1 z 20 października 2009 r.).

Na mocy art. 90 rozp. 883/2004 przepisy rozp. 1408/71 pozostają w mocy i wywołują skutki prawne do celów stosowania przepisów:

- rozp. Rady WE nr 859/2003 z dnia 14 maja 2003 r. rozszerzające przepisy rozp. (EWG) nr 1408/71 i rozp. (EWG) nr 574/72 na obywateli państw trzecich, którzy nie są jeszcze objęci tymi przepisami wyłącznie ze względu na obywatelstwo (Dz. Urz. WE L 124 z 20 maja 2003 r. z późn. zm.),

- porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym i Umowy zawartej pomiędzy Europejską Wspólnotą Gospodarczą i jej państwami członkowskimi z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską z drugiej strony w sprawie swobodnego przepływu osób oraz innych porozumień zawierających odniesienia do rozp. 1408/71, dopóki porozumienia te nie zostaną zmienione w świetle przepisów rozp. 883/2004.

Wejście w życie nowych rozporządzeń unijnych dotyczących koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego nie spowodowało jednak zmiany fundamentalnych zasad, na których opiera się przedmiotowa koordynacja. I tak nieprzerwanie przepisy unijne konstytuują i równocześnie realizują następujące zasady:

- zasadę jednego ustawodawstwa, w myśl której osoba objęta przepisami rozp. 883/2004 przemieszczająca się na terenie Wspólnoty objęta jest jednym ustawodawstwem, dzięki czemu wykluczona jest sytuacja, w której osoba taka objęta byłaby ustawodawstwem kilku państw członkowskich lub żadnym,

- zasadę równego traktowania (inaczej zasada niedyskryminacji), która ma zapobiec bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji osób objętych przepisami rozp. 883/2004

z powodu posiadanego obywatelstwa,

- zasadę sumowania okresów ubezpieczenia, zatrudnienia lub zamieszkania, zgodnie z którą przy ustalaniu prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych należy uwzględniać okresy ubezpieczenia lub inne okresy przebyte w poszczególnych państwach członkowskich, dzięki czemu prawo do świadczeń uzależnione od określonego stażu ubezpieczeniowego będzie mogła również uzyskać osoba często przemieszczająca się na terytorium UE.

Zakres podmiotowy i przedmiotowy – podstawowego dla koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego – rozp. 883/2004 określony jest w jego art. 2 i 3. Z przepisów tych wynika, że przepisy rozporządzenia stosuje się do obywateli państwa członkowskiego, bezpaństwowców i uchodźców mieszkających w państwie członkowskim, którzy podlegają lub podlegali ustawodawstwu jednego lub kilku państw członkowskich oraz do członków ich rodzin i osób pozostałych przy życiu. Ponadto rozp. 883/2004 stosuje się do osób pozostałych przy życiu po osobach zmarłych, które podlegały ustawodawstwu jednego lub kilku państw członkowskich, niezależnie od obywatelstwa tych osób, o ile pozostali przy życiu

są obywatelami jednego z państw członkowskich lub bezpaństwowcami lub uchodźcami, zamieszkującymi na terytorium jednego z państw członkowskich.

Z rozporządzenia 883/2004 wynika, że zakresem przedmiotowym koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego objęte są ustawodawstwa odnoszące się do działów zabezpieczenia społecznego które dotyczą:

- świadczeń z tytułu choroby,

- świadczeń z tytułu macierzyństwa i równoważnych świadczeń dla ojca,

- świadczeń z tytułu inwalidztwa,

- świadczeń z tytułu starości,

- rent rodzinnych,

- świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i choroby zawodowej,

- zasiłków na wypadek śmierci,

- świadczeń dla bezrobotnych,

- świadczeń przedemerytalnych,

- świadczeń rodzinnych.

Najistotniejsze znaczenie z punktu widzenia osób aktywnych zawodowo, przemieszczających się na terytorium UE, oraz zatrudniających ich pracodawców mają przepisy regulujące zasady ustalania właściwego ustawodawstwa z zakresu zabezpieczenia społecznego. Zgodnie bowiem z tym, co zostało stwierdzone wcześniej, ubezpieczony podlega jednemu ustawodawstwu z zakresu ubezpieczenia społecznego.

Zasady, według których określa się właściwe ustawodawstwo, regulują przepisy tytułu II rozp. 883/2004. Należy mieć na względzie, że przepisy określające właściwe ustawodawstwo mają charakter norm kolizyjnych, tj. wskazują, które z będących w zbiegu ustawodawstw ma zastosowanie do danej osoby. Przepisy rozp. 1408/71 nie określają tym

samym tytułów do ubezpieczeń społecznych, podstawy wymiaru składek, czy też zasad ich rozliczania i opłacania. Ta problematyka regulowana jest przez wewnętrzne ustawodawstwo każdego z państw członkowskich UE.

Zgodnie z regulacjami prawnymi zawartymi w rozp. 883/2004 osoby migrujące w celach zarobkowych po terytorium UE w zakresie zabezpieczenia społecznego, co do zasady podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego. Czynnikiem decydującym o tym, któremu ustawodawstwu dana osoba będzie podlegała, jest miejsce świadczenia pracy, zgodnie z zasadą prawa miejsca wykonywania pracy. Zasada ta została zapisana w art. 11 ust. 3 rozp. 883/2004.

Zgodnie z art. 11 ust. 3 rozp. 883/2004:

osoba wykonująca w państwie członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego państwa członkowskiego;

urzędnik służby cywilnej podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, jakiemu podlega zatrudniająca go administracja;

osoba otrzymująca zasiłek dla bezrobotnych na podstawie ustawodawstwa państwa członkowskiego zamieszkania podlega ustawodawstwu tego państwa członkowskiego;

osoba powołana lub odwołana ze służby w siłach zbrojnych lub służby cywilnej w państwie członkowskim podlega ustawodawstwu tego państwa członkowskiego;

każda inna osoba, do której nie mają zastosowania przepisy lit. a do d podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, bez uszczerbku dla innych przepisów niniejszego rozporządzenia, gwarantujących jej świadczenia na podstawie ustawodawstwa jednego lub kilku innych państw członkowskich.

Należy podkreślić w tym miejscu, że prawo wspólnotowe nieco szerzej interpretuje pojęcie pracownika. Zgodnie z orzeczeniem ETS pracownikiem jest każda osoba, która wykonuje przez pewien czas pracę na rzecz i pod kierownictwem drugiej osoby, otrzymując w zamian wynagrodzenie.

A zatem pracownikami są nie tylko osoby, które łączy z danym podmiotem stosunek pracy, ale również:

- osoby, wykonujące pracę na podstawie umowy cywilno- prawnej (tj. umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług),
- osoby wykonujące pracę nakładczą,
- członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych,
- posłowie i senatorowie,
- duchowni,
- osoby wykonujące odpłatną pracę na podstawie skierowania do pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania.

Do osób pracujących na własny rachunek należy z kolei zaliczyć następujące osoby:

- osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą,
- osoby prowadzące działalność rolniczą,
- wspólników spółek partnerskich , jawnych i komandytowych,

- wspólników jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością,
- przedstawicieli wolnych zawodów,
- twórców i artystów.

Mając na względzie powyższe, trzeba zatem przyjąć, że pod pojęciem pracy najemnej w ujęciu komentowanego przepisu należy rozumieć wszelkie formy aktywności zawodowej, przy czym, uwzględniając konieczność odróżnienia tego terminu od działalności prowadzonej na własny rachunek, należy dodać, że chodzi o formy zatrudnienia niesamodzielnego (zależnego, w swoisty sposób podporządkowanego). Pojęcie pracownika ma zatem szerokie znaczenie (por. G. Uściska, koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego PS 2010, nr 11-12, str. 2).

Reasumując, pracownikiem w rozumieniu prawa Unii Europejskiej jest osoba fizyczna, która świadczy na rzecz innego podmiotu określoną pracę, mającą wymiar ekonomiczny pozostając pod kierownictwem tego podmiotu i otrzymując w zamian wynagrodzenia.

W ocenie Sądu Okręgowego w przedmiotowej sprawie trudno mówić o wykonywaniu pracy. Ubezpieczony jedynie był stroną umowy, jednakże jak ustaliła to słowacka instytucja ubezpieczeniowa pracodawca ubezpieczonego jest firmą „schovek” i jej pracownicy nie wykonują żadnej pracy na terenie Republiki Słowackiej.

W takiej sytuacji trudno przyjąć, że doszło do wykonywania pracy najemnej w rozumieniu art. 11 ust. 3 przepisów Rozporządzenia.

Obowiązkiem Sądu krajowego w każdym konkretnym przypadku jest ustalenie, czy osoba spełnia wymagane warunki, ustanowione w prawie krajowym przez system ubezpieczenia społecznego (por. wyrok z dnia 15.12.1976 r. 39/76, Mouthaan). Z punktu widzenia wskazanej wyżej koncepcji zatrudnienia za osobę wykonującą pracę najemną może być uznana wyłącznie osoba, której elementy istotne w stosunku pracy nie budzą wątpliwości.

W przypadku ubezpieczonego jedyną okolicznością rzeczywistą był fakt podpisania umowy o pracę. Jednakże ustalenia kontroli wskazują, że firma ta nie prowadziła żadnej rzeczywistej działalności na terenie Słowacji.

W tej sytuacji Sąd Okręgowy przyjął, że okoliczności związane z pracą najemną ubezpieczonego w definicji określającej tę pracę w rozumieniu wspólnotowym – to jest pracy świadczonej na różnych podstawach prawnych z ryzykiem przeniesionym na osobę zatrudniającą o charakterze odpłatnym (przy czym odpłatność nie musi oznaczać takiej ekwiwalentności za świadczenie pracy, która pozwala na samodzielne utrzymanie się z tego tytułu) nie wyczerpują definicji legalnej pracy najemnej określonej w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady WE nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Zdaniem Sądu Okręgowego prawomocna decyzja instytucji słowackiej z dnia 24 września 2013 r. o wygaśnięciu obowiązkowego ubezpieczenia słowackiego zatwierdzona przez instancję odwoławczą i prawomocna z dniem 6 lutego 2014 r., jest fundamentalna dla wyników niniejszego postępowania.

Ubezpieczony twierdził, że na terenie Słowacji toczy się nadal postępowanie w przedmiocie rozstrzygnięcia kwestii związanych z obowiązkiem podlegania ubezpieczeniom na terenie Słowacji, jednakże twierdzeń w tym przedmiocie nie poparł żadnym dokumentem.

Z tych przyczyn odwołanie zostało oddalone. Ponadto Sąd Okręgowy po myśli art. 98 § 1 i 3 kpc oraz § 11 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 lutego 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, zasądził od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł pełnomocnik ubezpieczonego, zarzucając:

- niewyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności sprawy i sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału polegającego na bezkrytycznym przyjęciu za słuszne ustalenia organu, który wskazał, iż spółka (...) s.r.o. jest firmą „schowkiem”, pomimo, że skarżący twierdził przeciwnie i żądał (na potwierdzenie podnoszonych okoliczności) przesłuchania w charakterze świadka przedstawiciela pracodawcy i żądał wystąpienia o pełną informację do słowackiej instytucji ubezpieczeniowej (Socialnej Positovna Ustredie), czego Sąd nie uczynił naruszając przepisy postępowania i tym samym nie wyjaśnił istotnych okoliczności sprawy;

- naruszenie zasad ustalania właściwego ustawodawstwa poprzez przyjęcie właściwości prawa polskiego pomimo faktu, iż ubezpieczony jest pracownikiem (najemnym) na terenie Słowacji i w takiej sytuacji należało ustalić, iż ubezpieczony podlega słowackiemu ustawodawstwu, zwłaszcza, że organ rentowy ustalił wcześniej dla odwołującego tymczasowe ustawodawstwo słowackie potwierdzone zaświadczeniami na druku A-1 stanowiącymi podstawę do ustalenia zasady podlegania ustawodawstwu danego kraju;

- błędne ustalenie (za decyzją ZUS), iż ubezpieczony nie był zatrudniony i nie wykonywał pracy na terenie Słowacji, ewentualnie, że praca ta miała charakter marginalny;

- naruszenie art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego poprzez jego niezastosowanie;

- naruszenie art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 poprzez definitywne rozstrzygnięcie o właściwym ustawodawstwie polskim pomimo braku zachowania przez organ rentowy stosownej procedury kontaktowania się z właściwą instytucją słowacką;

- naruszenie art. 14 ust. 5b 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 dodanym rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WTE) nr 465/2012 poprzez niewłaściwą ocenę umowy o pracę i uznaniem jej za pracę najemną w rozumieniu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego;

- naruszenie art. 28 § 1 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. prawo prywatne międzynarodowe poprzez dokonanie oceny umowy o pracę w oparciu o przepisy prawa polskiego; naruszenie zasady rozmieszczenia ciężaru dowodowego;

- naruszenie art. 233 §1 i 328 § 2 kpc poprzez brak wszechstronnej oceny dowodów jak i wskazania w uzasadnieniu, którym dowodom Sąd dał wiarę, a jakim odmówił wiarygodności, a także przyjęcie za fundamentalną dla wyników postępowania decyzję instytucji słowackiej z dnia 13 września 2013 r., która wbrew ustaleniom Sądu nie jest prawomocna, tzn. dopiero od takiej decyzji po dniu 6 lutego 2014 służy odwołanie do Sądu na Słowacji - ten błąd w ustaleniach spowodowany jest odrębnościami systemu prawnego i niedoskonałym tłumaczeniem pism słowackich.

Wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uwzględnienie odwołania, uchylenie zaskarżonej decyzji ZUS oraz ustalenie, iż ubezpieczony podlegał ustawodawstwu słowackiemu, ewentualnie uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów postępowania obu instancji według norm przepisanych.

Na uzasadnienie skarżący podniósł, że zaskarżona decyzja ZUS, a w konsekwencji orzeczenie Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej nie może się ostać.

Odwołujący przedstawił dowody na okoliczność faktycznego zatrudnienia na Słowacji i logicznie uzasadnił konieczność ich przeprowadzenia oraz znaczenie pisma słowackiej instytucji, na którym wybiórczo swą decyzję oparł ZUS. Niedopuszczenie tych dowodów prowadzi do niewyjaśnienia wszystkich okoliczności sprawy, zwłaszcza w kontekście zarzutów i wniosków samego odwołania.

Jednocześnie podkreślił, iż wcześniej organ rentowy ustalił dla odwołującego tymczasowe ustawodawstwo słowackie, które po upływie 2 miesięcy stało się prawomocne i ostateczne. Stosownie bowiem do treści art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 osoba podejmująca pracę najemną w innym państwie Unii podlega w zakresie zabezpieczeń społecznych prawu tego państwa członkowskiego, w którym jest wykonywana praca najemna. Wspomniana zasada powoduje brak możliwości ustalenia ustawodawstwa w jakikolwiek inny sposób niż w niej podany. Jednocześnie normy zawarte w art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 określają tryb ustalania właściwego ustawodawstwa przewidując niezwłoczność takiego działania jak i wymóg tymczasowego określenia ustawodawstwa właściwego przy uwzględnieniu m.in. art. 13 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004. Zastosowanie powyższego oznacza formalnie w sytuacji wnioskodawcy i przy uwzględnieniu ust. 3 wyżej wymienionego przepisu (czyli pierwszeństwo ustawodawca państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca najemna dla osoby prowadzącej równoległe działalność gospodarczą w innym kraju), iż organ rentowy nie mógł inaczej postąpić jak tylko ponownie tymczasowo określić dla wnioskodawcy za okres sporny jako właściwe ustawodawstwo słowackie. Jednocześnie jednak nie można nie zauważać, iż organ rentowy ustalając właściwe ustawodawstwo musi się kierować wszelkimi w tym względzie przepisami w zakresie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, a więc również tymi, które definiują występujące w przepisach tych pojęcia, w tym między innymi to zasadnicze odniesione do pracy najemnej, a przewidziane w Tytule I art. 1 lit. a Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Zgodnie zaś z tą definicją „praca najemna” oznacza wszelką pracę lub sytuację równoważną traktowaną jako taką do celów stosowania ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego Państwa Członkowskiego, w którym taka praca lub sytuacja równoważna ma miejsce. O ile więc istniałyby podstawy do zakwestionowania takiego statusu osoby ubiegającej się o ustalenie właściwego ustawodawstwa w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego, to w świetle wyżej powołanej definicji pracownika najemnego zakwestionowanie w odniesieniu do wnioskodawcy tego statusu nie mogło nastąpić w trybie dokonaniu oceny ważności łączących wnioskodawcę ze słowackimi pracodawcami umów o pracę w kontekście przewidzianych w art. 58 kc przesłanek. Oceny takiej co do zasady organy właściwe mogłyby bowiem jedynie dokonać w uwzględnieniu przepisów prawa miejscowego czyli miejsca, w którym miała być wykonywana praca najemna wnioskodawcy (prawo słowackie) - co wynika też wprost z art. 8 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych w zw. z art. 28 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. prawdo prywatne międzynarodowe (przy dodatkowym uwzględnieniu dorobku orzeczniczego Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w zakresie pojęcia pracownika najemnego np. wyroki ETS z dnia 3 lipca 1986 r. 66/85 w sprawie D. B. przeciwko (...), ECR 1986, s. 2121 oraz z dnia 31 maja 1989 r. 344/87 w sprawie I. B. przeciwko (...), ECR 1989, s. 1621).

W świetle braku kognicji sądu miejsca zamieszkania do oceny istnienia stosunku pracy stanowiącego tytuł ubezpieczenia w innym państwie członkowskim tego typu działania należy uznać za niedopuszczalne w niniejszym postępowaniu.

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik ubezpieczonego podniósł ponadto zarzut nieważności postępowania, wobec co najmniej niezawiadomienia słowackiego pracodawcy ubezpieczonego o toczącym się postępowaniu, podkreślając, że obowiązki słowackiego pracodawcy ubezpieczonego są istotne w kwestiach podatkowych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelacja jest bezzasadna.

Sąd Okręgowy przeprowadził prawidłowe postępowanie dowodowe i trafnie ocenił okoliczności faktyczne. Nie budzą też wątpliwości Sądu Apelacyjnego: trafność rozstrzygnięcia i rozważania przedstawione na jego uzasadnienie.

Przede wszystkim w ocenie Sądu Apelacyjnego w niniejszej sprawie nie zachodzi nieważność postępowania w rozumieniu art.379 pkt 5 kpc, bowiem słowacki pracodawca ubezpieczonego w sporze o ustalenie właściwego ustawodawstwa nie jest zainteresowanym

w rozumieniu art.477¹¹ § 2 kpc (w brzmieniu przed dniem 20 marca 2015 r.).

W niniejszej sprawie (po zwrocie akt przez sąd) organ rentowy uzyskał informacje o wynikach postępowania przed słowacką instytucją ubezpieczeniową, przeprowadzonego z udziałem ubezpieczonego i jego pracodawcy, dotyczącego oceny z punktu widzenia prawa słowackiego, czy sporny stosunek pracy winien być tytułem do ubezpieczeń na terenie Słowacji. Nie powinno przy tym ulegać wątpliwości, że polski organ rentowy nie był uprawniony do oceny ważności stosunku prawnego nawiązanego w innym państwie członkowskim, bowiem zgodnie z art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004, osoba podejmująca pracę najemną w innym państwie Unii podlega w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu tego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca najemna, tj. prawu miejsca wykonywania pracy.

Natomiast w niniejszej sprawie, mimo że jej wynikiem jest przyjęcie jako właściwego z punktu widzenia ubezpieczeń społecznych, prawa polskiego (z dalszymi konsekwencjami), to jednak brak podstaw do przyjęcia, że słowacki pracodawca ubezpieczonego jest zainteresowanym w sporze toczącym się pomiędzy polskim organem rentowym a ubezpieczonym, prowadzącym w kraju pozarolniczą działalność gospodarczą. Ocena stosunku prawnego łączącego słowackiego pracodawcę z ubezpieczonym została dokonana w postępowaniu prowadzonym na Słowacji, stosownie do jej ustawodawstwa.

Skoro słowacka instytucja ubezpieczeniowa orzekła o wygaśnięciu obowiązkowego ubezpieczenia społecznego według słowackiego ustawodawstwa, zatem w niniejszej sprawie mamy do czynienia z sytuacją, w której praca najemna wykonywana przez ubezpieczonego na Słowacji, została oceniona (zgodnie z art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004), jako marginalna, przez właściwą, słowacką instytucję zabezpieczenia społecznego. Skarżący nie wykazał przy tym, by ta decyzja została skutecznie wzruszona.

Nie zachodzą zatem zarzucane apelacją naruszenie: art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r., art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 i art. 14 ust. 5b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004, dodanym rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 465/2012.

Przepisy prawa materialnego regulujące podleganie właściwemu ustawodawstwu z punktu widzenia prawa ubezpieczeń społecznych należą do mających pierwszeństwo postanowień prawa wspólnotowego, zatem nie może być nadto mowy o naruszeniu art. 28 § 1 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. prawo prywatne międzynarodowe (jedn. tekst Dz. U. Nr 80 z 2011 r. poz.432). Przepis ten stanowi, że prawo właściwe dla zobowiązania umownego określa rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I) (Dz. Urz. UE L 177 z 04.07.2008 r., str. 6). Natomiast według art.1 ust.1 tego rozporządzenia: „Niniejsze rozporządzenie stosuje się do zobowiązań umownych w sprawach cywilnych i handlowych powiązanych z prawem różnych państw. Niniejszego rozporządzenia nie stosuje się w szczególności do spraw skarbowych, celnych i administracyjnych.”.

Nie powinno przy tym ulegać wątpliwości, że prawo ubezpieczeń społecznych (zabezpieczenia społecznego) jako punkt wyjścia do oceny marginalności stosunku pracy, to w istocie jeden z zakresów prawa administracyjnego, co wyklucza możliwość poszukiwania innych rozwiązań, poza wskazanymi przez Sąd I instancji.

Skoro zatem nie zachodzą zarzucane apelacją naruszenia procedury i prawa materialnego, po myśli art.385 kpc orzeczono, jak w sentencji.

/-/SSA A.Kolonko /-/SSA W.Nowakowski /-/SSA W.Bzibziak

Sędzia Przewodniczący Sędzia

ek